

Sygn. akt I ACa 433/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Józef Wąsik
Sędziowie:	SSA Grzegorz Krężolek SSA Paweł Czepiel (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 8 września 2017 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa Syndyka masy upadłości (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. w upadłości przeciwko W. K. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 28 lipca 2016 r. sygn. akt VII GC 217/15

1. uchyła zaskarżony wyrok w części obejmującej żądanie zapłaty kwoty 114 544,40 zł (sto czternaście tysięcy pięćset czterdzieści cztery złote czterdzieści groszy) wraz z odsetkami i sprawę w tej części przekazuje Sądowi Okręgowemu w Kielcach do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego;

2. oddala apelację w pozostałej części.

SSA Paweł Czepiel SSA Józef Wąsik SSA Grzegorz Krężolek

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 8 września 2017 r.

Strona powodowa (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. domagała się zasądzenia od pozwanego **W. K. (1)** kwoty **142 327,76 zł** z ustawowymi odsetkami od kwoty 138 916,77 zł od 31 grudnia 2013 r. i od kwoty 3 410,99 zł od dnia wniesienia pozwu oraz zasądzenia kosztów procesu.

Strona powodowa wskazała, że osoba trzecia - (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. (dalej w uzasadnieniu jako spółka (...)), obecnie w upadłości układowej nabyła od strony powodowej towary i usługi objęte fakturami nr (...) z 31 października 2013 r. na 199 916,77 zł, nr (...) z 29 listopada 2013 r. na 19 126,35 zł, nr (...) z 20 grudnia 2013 r. na 342 666,52 zł.

W dniu 5 czerwca 2014 r. spółka (...) dokonała zapłaty kwoty 61 000 zł na poczet faktury nr (...), z której do zapłaty pozostała kwota 138 916,77 zł. Odsetki za opóźnienie w zapłacie części ww. faktury za okres od 31 grudnia 2013 r. do 5 czerwca 2014 r. wynoszą 3410,99 zł. Pozostałej należności z ww. faktury spółka (...) nie zapłaciła. 22 października 2014 r. Sąd Rejonowy w K. ogłosił upadłość spółki (...) z możliwością zawarcia układu. Strona powodowa zgłosiła wierzytelność w postępowaniu upadłościowym.

W piśmie z 18 września 2015 r. strona powodowa wezwała pozwanego do zapłaty należności, który w chwili powstania ww. zobowiązania pełnił funkcję prezesa zarządu spółki M. i na podstawie art. 299 ksh ponosi odpowiedzialność za zobowiązania ww. spółki. Zdaniem strony powodowej, w stanie faktycznym nie wystąpiły przesłanki egzonerycyjne z § 2 ww. przepisu albowiem wniosek o ogłoszenie upadłości spółki był spóźniony. Roszczenie dochodzone pozwem stało się wymagalne w dniu 31 grudnia 2012 r., a pozostałe wierzytelności strony powodowej w dniach 29 stycznia 2014 r. i 18 lutego 2014 r., a zatem już wtedy istniały podstawy do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki (...). O bezskuteczności egzekucji wobec spółki świadczy ogłoszenie jej upadłości z możliwością zawarcia układu. W takiej sytuacji wszczęcie wobec spółki postępowania egzekucyjnego skutkowałoby bezskutecznością tego postępowania.

Pozwany **W. K. (2)** wniósł o oddalenie powództwa wskazując, że strona powodowa nie wykazała bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce. Postępowanie upadłościowe z możliwością zawarcia układu wszczęte wobec spółki (...) jest w toku. Zgodnie z art. 290 p.u.n. układ wiąże wszystkich wierzycieli i w przypadku zatwierdzenia układu nastąpi redukcja zobowiązań dłużnika i umorzenie części wierzytelności dochodzonej pozwem. Ponadto wniosek o ogłoszenie upadłości spółki został zgłoszony we właściwym czasie w rozumieniu art. 299 § 2 ksh, a także strona powodowa nie poniosła żadnej szkody albowiem zgłoszenie wniosku w innym terminie nie spowodowałoby zaspokojenia strony powodowej w większym stopniu niż w postępowaniu upadłościowym. Pozwany wskazał, że zobowiązanie wynikające z faktury nr (...) wynosi kwotę 13 154,26 zł. Było to wynikiem korekty poprzedniej faktury nr (...) zapłaconej przez spółkę (...) w całości. Kwota z tej faktury jako podlegająca zwrotowi na rzecz spółki (...) została zaliczona na poczet najdawniej wymagalnych zobowiązań, a więc na kwotę z ww. faktury.

W replice strona powodowa wskazała, że wszczęcie bezskutecznej egzekucji wobec spółki nie jest warunkiem odpowiedzialności członków zarządu. Wystarczy wykazanie przez wierzyciela, że egzekucja z majątku spółki nie doprowadzi do zaspokojenia wierzytelności. Wierzytelności powoda nie zostały zaspokojone z uwagi na stan niewypłacalności spółki (...), co jest równoznaczne z bezskutecznością egzekucji z majątku spółki. Powód wskazał też, że korekta dokonana na podstawie faktury nr (...) została przez niego zaliczona na poczet innych zobowiązań spółki (...).

Sąd Okręgowy w Kielcach oddalił powództwo i zasądził od strony powodowej na rzecz pozwanego koszty procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że pozwany pełni funkcję członka zarządu (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. co najmniej od 23 maja 2001 r. to jest od daty rejestracji spółki w KRS i jest nim nadal.

Strona powodowa dostarczyła spółce (...) w dniu 31 października 2013 r. urzędzenia o wartości 199 916,77 zł opisane w fakturze nr (...) z 31 października 2013 r. Termin zapłaty faktury został określony na 30 grudnia 2013 r. W dniu 5 czerwca 2014 r. na poczet ww. faktury spółka (...) uregulowała na rzecz strony powodowej kwotę 61 000 zł. Pozostała zapłacona w tym dniu kwota to jest 1 028,64 zł stanowiła zapłatę należności z faktury (...).

Z faktury nr (...) z 31 października 2013 r. do zapłaty pozostała kwota 138 916,77 zł dochodzona pozwem.

W dniu 29 listopada 2013 r. strona powodowa dostarczyła spółce (...) urządzenia o wartości 19 126,35 zł objęte fakturą nr (...) płatną do 28 stycznia 2014 r., a w dniu 20 grudnia 2013 r. urządzenia o wartości 342 666,52 zł objęte fakturą nr (...) płatną do dnia 18 lutego 2014 r.

Weześniej, bo w dniu 21 sierpnia 2013 r. strona powodowa dostarczyła spółce (...) urządzenie o wartości 125 762,51 zł objęte fakturą nr (...) z 21 sierpnia 2013 r., która to faktura została przez spółkę (...) zapłacona. W dniu 1 lipca 2014 r. strona powodowa wystawiła fakturę korygującą nr (...) do ww. faktury na kwotę 125 762,51 zł, czyli kwota ta winna być spółce (...) zwrócona. Spółka (...) zaliczyła ww. kwotę 125 762,51 zł objętą fakturą korygującą na poczet należności z faktury nr (...) jako najdawniej wymagalnej. Według spółki (...) z faktury tej pozostała do zapłaty kwota 13 154,26 zł. Strona powodowa dokonała zaliczenia tej kwoty na faktury późniejsze, wystawione w okresie 20 grudnia 2013 r. – 24 stycznia 2014 r. O sposobie rozliczenia strona powodowa nie poinformowała spółki (...).

Postanowieniem z 22 października 2014 r. Sąd Rejonowy w K. ogłosił upadłość spółki (...) z możliwością zawarcia układu. Wniosek o ogłoszenie upadłości noszący datę 28 sierpnia 2014 r. złożył dłużnik. Wartość majątku spółki (...) została wyceniona na 9 492 529,18 zł, w tym nieruchomości na 3 131 049,61 zł, środki trwałe na 405 910,25 zł, materiały na 1 947 844,37 zł, wierzytelności na 3 963 762,38 zł, środki pieniężne na 43 962,57 zł, zaś stan zobowiązań na 9 880 469,06 zł. O ogłoszeniu upadłości spółki (...) strona powodowa została zawiadomiona przez nadzorcę sądowego w dniu 4 listopada 2014 r.

Pismem z 15 października 2014 r. strona powodowa wezwał spółkę (...) do zapłaty 138 916,77 zł z faktury nr (...) i należności z faktur nr (...).

W lipcu i sierpniu 2014 r. były prowadzone postępowania egzekucyjne wobec spółki (...) na wniosek wierzycieli na kwoty należności: 3 284,67 zł, 8 938,58 zł, 96 143,51 zł.

Pismem z 17 grudnia 2014 r. strona powodowa zgłosiła wierzytelność w postępowaniu upadłościowym w kwocie 538 060,23 zł, w tym należność główną w kwocie 488 340,22 zł i odsetki w kwocie 49 720,01 zł, zaliczając je do kategorii IV. Na należność główną składały się kwoty: 138 916,77 zł z faktury (...) z 31 października 2013 r., 19 126,35 zł z faktury nr (...) z 29 listopada 2013 r., 342 666,52 zł z faktury nr (...) z dnia 20 grudnia 2013 r.

W postępowaniu upadłościowym upadły i nadzorca sądowy uznali wierzytelność strony powodowej w łącznej kwocie 528 388,88 zł, w tym tytułem należności głównej w kwocie 488 340,22 zł i odsetki w kwocie 40 048,66 zł. Przy czym wierzytelność z faktury nr (...) z 31 października 2013 r. została uznana w kwocie 13 154,26 zł. Na poczet należności z tej faktury została zaliczona dokonana przez spółkę (...) w dniu 5 czerwca 2014 r. wpłata kwoty 61 000 zł oraz kwota 125 762,51 zł objęta fakturą korygującą powoda nr (...).

Postanowieniem z 30 marca 2016 r. Sąd Rejonowy w K. zatwierdził układ zawarty pomiędzy spółką (...) a wierzycielami na zgromadzeniu wierzycieli w dniu 9 marca 2016 r. na podstawie którego odsetki i pozostałe koszty za okres do dnia ogłoszenia upadłości zostały umorzone niezależnie od osoby wierzyciela, a co do należności głównych to spółka (...) zobowiązała się spłacić wierzycieli w następujący sposób - wierzyciele zaliczeni do grupy:

- 1 posiadający wierzytelności pieniężne nieprzekraczające łącznie kwoty 30 000 zł mieli otrzymać 60% kwoty należności głównej w 8 ratach;
- 2 posiadający wierzytelności pieniężne przekraczające łącznie kwotę 30 000 zł a nieprzekraczające łącznie kwoty 400 000 zł mieli otrzymać 30% kwoty należności głównej w 20 ratach;
- 3 posiadający wierzytelności pieniężne przekraczające łącznie kwotę 400 000 zł mieli otrzymać 20% kwoty należności głównej w 20 ratach;

-4(wierzyciele publiczno-prawni)mieli otrzymać 40% należności głównej w 20 ratach.

Postanowienie to uprawomocniło się z dniem 7 kwietnia 2016 r.

Postanowieniem z 10 maja 2016 r. Sąd Rejonowy w K. stwierdził umorzenie postępowań egzekucyjnych i zabezpieczających prowadzonych przeciwko upadłemu – spółce (...) w upadłości układowej w celu zaspokojenia należności objętych układem zawartym z wierzycielami w dniu 9 marca 2016 r. oraz stwierdził utratę wykonalności sądowych tytułów wykonawczych i egzekucyjnych stanowiących podstawę do prowadzenia postępowań egzekucyjnych i zabezpieczających. Postanowieniem z 10 maja 2016 r. Sąd Rejonowy w K. zakończył postępowanie upadłościowe upadłego spółki (...) w upadłości układowej na podstawie art. 293 ust.1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2015 r.).

Sąd Rejonowy w K. stwierdził postanowieniem, że postanowienie o zakończeniu postępowania upadłościowego stało się prawomocne z dniem 8 czerwca 2016 r.

Pismem z 18 września 2015 r. strona powodowa wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 504 120,63 zł.

Sąd Okręgowy oddalił wnioski dowodowe strony powodowej o dopuszczenie dowodów z dokumentów zgłoszone w piśmie procesowym z 8 lipca 2016 r., uznając je za spóźnione, a strona powodowa nie wykazała, że nie było możliwe ich zgłoszenie na wcześniejszym etapie postępowania oraz wnioski dowodowe pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego i przesłuchanie go na okoliczności egzoneracyjne, uznając ich przeprowadzenie za zbędne dla rozstrzygnięcia sporu.

Sąd Okręgowy wskazał, że stosownie do art.299 § 1 ksh członkowie zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna. W procesie przeciwko członkowi zarządu to wierzyciel musi wykazać bezskuteczność egzekucji wobec spółki stosownie do art. 6 kc.

Sąd Okręgowy zgodził się ze stroną powodową, że o bezskuteczności egzekucji wobec spółki nie świadczy wyłącznie postanowienie komornika sądowego o umorzeniu egzekucji wobec jej bezskuteczności. Wystąpienie bezskuteczności egzekucji wobec spółki wierzyciel może dowodzić za pomocą innych środków dowodowych. Przesłanka bezskuteczności egzekucji oznacza niemożliwość zaspokojenia się wierzyciela z majątku spółki z powodu braku w ogóle majątku lub majątku niewystarczającego na zaspokojenie wierzyciela. Natomiast nie można zdaniem Sądu Okręgowego utożsamiać stanu niewypłacalności spółki z bezskutecznością egzekucji. Samo ogłoszenie upadłości spółki, a zgodnie z art. 10 ustawy z 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2015 r.) upadłość ogłasza się w stosunku do dłużnika, który stał się niewypłacalny, nie świadczy o bezskuteczności egzekucji.

Bezspornym jest według Sądu Okręgowego, że wobec spółki (...) została w dniu 22 października 2014 r. ogłoszona upadłość z możliwością zawarcia układu. Zgodnie z art. 272 p.u.n. układ obejmuje wierzytelności powstałe przed dniem ogłoszenia upadłości dłużnika. Wierzytelność strony powodowej dochodzona pozwem powstała 31 października 2013 r., a stała się wymagalna 31 grudnia 2013 r. i jako że powstała przed ogłoszeniem upadłości była objęta układem. Art.140 ust.1 p.u.n. stanowi, że postępowanie egzekucyjne dotyczące wierzytelności objętej z mocy prawa układem, wszczęte przed ogłoszeniem upadłości ulega zawieszeniu z mocy prawa z dniem ogłoszenia upadłości. Tym bardziej niedopuszczalne będzie wszczęcie postępowania egzekucyjnego po ogłoszeniu upadłości. Według Sądu Okręgowego, nie można jednak, jak to czyni strona powodowa, utożsamiać bezskuteczności egzekucji wobec spółki, rozumianej jako brak majątku z którego wierzyciel mógłby się zaspokoić, z niemożnością wszczęcia i prowadzenia postępowania egzekucyjnego wobec spółki, po ogłoszeniu jej upadłości z możliwością zawarcia układu do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia w przedmiocie układu. Niewątpliwie także, z uwagi na treść art.87 p.u.n., od dnia ogłoszenia upadłości z możliwością zawarcia układu do dnia uprawomocnienia się postanowienia o zatwierdzeniu układu lub o umorzeniu postępowania, upadły albo zarządca nie mogą spełniać świadczeń wynikających

z wiarytelności, które z mocy prawa są objęte układem. A zatem w okresie od 22 października 2014 r. do 7 kwietnia 2016 r. niemożliwe było zaspokojenie się strony powodowej z majątku spółki (...) z innych przyczyn niż bezskuteczność egzekucji. Pod kątem tej przesłanki należy także wziąć pod uwagę, że zgodnie z art. 14 ust. 1 p.u.n. upadłość dłużnika z możliwością zawarcia układu ogłasza się wówczas gdy zostało uprawdopodobnione, że w drodze układu wierzyciele zostaną zaspokojeni w wyższym stopniu niż w postępowaniu upadłościowym obejmującym likwidację majątku.

Bezspornym jest według Sądu Okręgowego, że układ zawarty przez spółkę (...) z wierzycielami został przez Sąd Okręgowy prawomocnie zatwierdzony w dniu 7 kwietnia 2016 r., a postępowanie upadłościowe wobec spółki prawomocnie zakończone w dniu 8 czerwca 2016 r. W postępowaniu tym strona powodowa została zaliczona do grupy 3, co oznacza, że jego należność główna została zredukowana do 20%, zaś odsetki od należności głównej umorzone. Na liście wiarytelności została uznana wiarytelność strony powodowej obejmująca należność główną w kwocie 488 340,27 zł, w tym z faktury nr (...) z 31 października 2013 r. była to kwota 13 154,26 zł. Strona powodowa nie przedłożyła dowodu świadczącego, że listę wiarytelności w tej części zaskarżyła. Prawomocne zatwierdzenie przez Sąd Okręgowy układu przyjętego przez zgromadzenie wierzycieli ma z mocy art. 290 ust. 1 p.u.n. taki skutek, że układ wiąże wszystkich wierzycieli, których wiarytelności według ustawy objęte są układem, choćby nie zostały umieszczone na liście. Z kolei według art. 296 p.u.n. wyciąg z listy wiarytelności, łącznie z wypisem prawomocnego postanowienia zatwierdzającego układ jest tytułem egzekucyjnym przeciwko upadłemu. Co do kwoty 13 154,26 zł stanowiącej należność z faktury nr (...) strona powodowa dysponuje tytułem egzekucyjnym. Zarówno w tym wypadku, jak i w sytuacji, w której pozostała należność z tej faktury, zdaniem strony powodowej nieuregulowana przez spółkę (...), nie została umieszczona na liście, wiarytelność ta jako objęta układem uległaby redukcji do 20% i podlegałaby spłatom w terminach przyjętych przez układ. Spłata należności objętych układem miała się rozpocząć od października 2016 r., czyli już po wydaniu przez Sąd Okręgowy wyroku. Dopiero niewykonanie przez spółkę (...) układu mogłoby świadczyć o istnieniu przesłanki bezskuteczności egzekucji.

Zdaniem Sądu Okręgowego, strona powodowa nie wykazała także w procesie, aby nie było możliwe zaspokojenie się z majątku spółki (...) przed ogłoszeniem jej upadłości – to jest przed dniem 22 października 2014 r., a po powstaniu zobowiązania w kwocie 138 916,77 zł objętego fakturą nr (...) z 31 października 2013 r. Należy mieć na uwadze, że w dniu 5 czerwca 2014 r. spółka (...) zapłaciła stronie pozwanej kwotę 62 028,64 zł na poczet ww. faktury (61 000 zł) i faktury nr (...) (reszta kwoty). Z dokumentów przedłożonych przez spółkę (...) na potrzeby postępowania upadłościowego w sierpniu 2014r. i sprawozdań nadzorcy sądowego z października 2014r. wynika, że spółka dysponowała znaczącym majątkiem - nieruchomościami o wartości 3 131 049,61 zł, środkami trwałymi o wartości 405 910,25 zł, środkami obrotowymi o wartości 1 947 844,37 zł wiarytelnościami w kwocie 3 963 762,38 zł. Zdaniem Sądu Okręgowego oznacza to, że spółka (...) posiadała przed dniem ogłoszenia upadłości majątek z którego możliwe było przed dniem 22 października 2014 r. zaspokojenie zobowiązania strony powodowej w kwocie 138 916,77 zł, zakładając, że nie doszło przed tym dniem do kompensaty przez spółkę (...) ww. wiarytelności z przysługującą spółce (...) wobec powoda wiarytelnością w kwocie 125 762,51 zł wynikającą z faktury nr (...) z 1 lipca 2014 r. Nieuzyskanie przez stronę powodową zaspokojenia wobec niepodjęcia w tym czasie egzekucji przeciwko dłużnikowi, choć egzekucja taka była możliwa, zwalnia członka zarządu od odpowiedzialności opartej na art. 299 ksh.

W rezultacie Sąd Okręgowy uznał, że strona powodowa nie wykazała przesłanki bezskuteczności egzekucji wobec spółki (...) istniejącej w chwili zamknięcia rozprawy, będącej warunkiem odpowiedzialności pozwanego jako członka zarządu spółki w czasie powstania i istnienia zobowiązania dochodzonego pozwem i dlatego oddalił powództwo.

Sąd Okręgowy orzekł o kosztach procesu na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniosła strona powodowa zarzucając:

I. Nierozpoznanie istoty sprawy albowiem Sąd Okręgowy nie zbadał merytorycznych zarzutów bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialno-prawna unicestwiająca roszczenie – to jest brak wykazania przez stronę powodową bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce (...), w szczególności poprzez ograniczenie się do zbadania ww. przesłanki bez zbadania podnoszonych przez stronę powodową braku okoliczności egzoneracyjnych z art. 299 § 2 ksh.

II. Naruszenie przepisów prawa materialnego, a to:

a) art. 299 ksh w związku z art.6 kc poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie i uznanie, że strona powodowa nie wykazała przesłanki bezskuteczności w sytuacji, w której strona powodowa w sposób dostateczny i prawidłowy wykazała, iż egzekucja przeciwko spółce byłaby nieskuteczna w sytuacji w której strona powodowa nie miała możliwości wszczęcia i przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego wobec spółki ze względu na fakt, iż nie legitymował się tytułem wykonawczym, bowiem przed podjęciem przez stronę powodową działań windykacyjnych spółka (...) zgłosiła wniosek o ogłoszenie upadłości i zostało wobec niej ogłoszone postępowanie upadłościowe z opcją zawarcia układu;

b) art.299 ksh w związku z art.6 kc w związku z art.11 § 1 p.u.n. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie i uznanie, że strona powodowa nie wykazała przesłanki bezskuteczności w sytuacji, gdy została ogłoszona ww. upadłość spółki (...) potwierdzające, że spółka (...) była niewypłacalna, a jej przejawem jest utrata zdolności do wykonywania wymagalnych zobowiązań pieniężnych – to jest faktyczny brak możliwości zapłaty długów według racjonalnej i obiektywnej oceny, zarówno obecnie jak i w najbliższej przyszłości;

c) art.299 ksh w związku z art.6 kc poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie i uznanie, że strona powodowa nie wykazała przesłanki bezskuteczności w sytuacji, w której roszczenie strony powodowej w łącznej kwocie 504 120,63 zł nie zostało zaspokojone ze względu na złą sytuację spółki (...) przejawiającą się jej niewypłacalnością i tym samym pozwany złożył wniosek o ogłoszenie upadłości zbyt późno co skutkuje brakiem możliwości zaspokojenia swoich wierzytelności i będzie skutkowało brakiem możliwości zaspokojenia jej należności w przyszłości ze względu na brak możliwości wszczęcia i prowadzenia postępowania egzekucyjnego;

d) art.299 ksh w związku z art.6 kc poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie i uznanie, że strona powodowa nie wykazała przesłanki bezskuteczności w sytuacji, w której na mocy zawartego przez spółkę (...) układu, wierzytelności strony powodowej zostaną zaspokojone w 20%, a pozostała część należności i należności uboczne zostaną umorzone, ale tylko w sytuacji, gdy układ zostanie w całości wykonany, a do dnia sporządzenia apelacji żadna część należności nie została wpłacona, tym samym zaspokojenie należności jest przyszłe i niepewne;

e) art.299 ksh poprzez nieprawidłowe zastosowanie i uznanie, że dłużnik nie posiada żadnego majątku w sytuacji, gdy pojęcie to oznacza na stan wskazujący na niemożność zaspokojenia przez wierzyciela należnej mu od dłużnika pretensji, a dodatkowo bezskuteczność egzekucji to taki stan faktyczny, w którym istnieją niezaspokojone zobowiązania dłużnika, a których nie można wyegzekwować ze względu na brak majątku spółki, z którego wierzyciel mógłby zaspokoić należną wierzytelność.

III. Naruszenie przepisów prawa procesowego:

a) art.217 § 2 kpc poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie i oddalenie wniosku dowodowego pozwanego o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na wskazane przez niego okoliczności, co nie tylko pozwoliłoby na rozstrzygnięcie kwestii spełnienia przez pozwanego przesłanek egzoneracyjnych z art.299 ksh, a także było istotne z punktu widzenia podstawowej przesłanki z art.299 ksh to jest bezskuteczności egzekucji wobec spółki (...);

b) art.232 w związku z art.258 kpc poprzez brak umożliwienia świadkowi strony powodowej A. P. (1) korzystania z dokumentacji księgowej, co znacznie utrudniło jej złożenie kompleksowych zeznań, gdyż świadek nie pamiętała wszystkich wyliczeń księgowych, w sytuacji gdy świadkowie pozwanego – D. G. (1) powołanej na te same okoliczności Sąd Okręgowy umożliwił korzystanie z dokumentacji księgowej, co doprowadziło do odmiennego traktowania stron procesu przez Sąd Okręgowy;

c) art.217 § 2 kpc poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie i oddalenie jako spóźnionego dowodu z wezwań do zapłaty z 2 czerwca 2014 r., 1 lipca 2014 r., potwierdzenia salda z 31 października 2014 r., w sytuacji gdy potrzeba powołania ww. dowodów nie występowała w momencie wniesienia pozwu i powstała dopiero w toku sporu po zapoznaniu się ze stanowiskiem pozwanego w piśmie z 19 października 2015r. i na rozprawie w dniu 24 maja 2016 r.;

d) art.244 kpc poprzez jego niezastosowanie w sytuacji w której postanowienie Sądu Rejonowego w K.z 22 października 2014 r. o ogłoszeniu upadłości spółki (...) jest dokumentem urzędowym, a więc stanowi dowód na to co zostało w nim urzędowo zaświadczone, to jest, że spółka była niewypłacalna;

e) art.233 kpc poprzez zastąpienie swobodnej oceny dowodów oceną dowolną, w szczególności poprzez dokonanie ustaleń faktycznych w sposób niepełny, jednostronny i sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego, w szczególności:

-poprzez uznanie, że nie można utożsamiać bezskuteczności egzekucji wobec spółki z brakiem możliwości wszczęcia i przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego w sytuacji, w której dla ustalenia osobistej odpowiedzialności członków zarządu spółki z o.o. wymogiem jest wykazanie przez wierzyciela, iż egzekucja z majątku spółki nie doprowadziłaby do zaspokojenia zobowiązania;

- poprzez ustalenie, że strona powodowa nie informowała spółki (...) o sposobie zaliczenia kwoty 125 762,51 zł w sytuacji, w której strona powodowa przekazała pozwanemu dokument potwierdzenie salda na dzień 31 października 2014 r., w którym dokładnie wskazał sposób zaliczenia ww. kwoty na zaległe należności, a dodatkowo na ww. okoliczności powołał świadka A. P., która z uwagi na sposób przesłuchania nie mogła precyzyjnie wyjaśnić ww. kwestii;

- poprzez ustalenie, że spółka (...) informowała stronę powodową o sposobie zaliczenia kwoty 125 762,51 zł w sytuacji, gdy pozwany nie przedstawił żadnego dokumentu na ww. okoliczność, a okoliczność ta została wskazana wyłącznie przez świadka pozwanego – D. G., która mogła w trakcie składania zeznań posługiwać się dokumentacją księgową;

f) art.328 § 2 kpc poprzez sporządzenie uzasadnienia wyroku w sposób całkowicie uniemożliwiający dokonanie oceny toku wyводу Sądu Okręgowego, który doprowadził do wydania orzeczenia, a w szczególności uzasadnienie nie pozwala na ocenę ustalonego w sprawie stanu faktycznego, ocenę zastosowanego prawa materialnego, ocenę materiału dowodowego, a w szczególności nie wiadomo jakie okoliczności doprowadziły Sąd Okręgowy do przyjęcia, że strona powodowa nie wykazała przesłanki bezskuteczności egzekucji wobec spółki (...).

Strona powodowa wniosła o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z przesłuchania świadka A. P. (1) na okoliczność stanu rozliczeń pomiędzy stronami na wskazane daty oraz informowania pozwanego o sposobie zaliczenia wpłat dokonywanych na poczet zadłużenia, albowiem ww. świadek nie miał możliwości swobodnej wypowiedzi przed Sądem Okręgowym.

W rezultacie strona powodowa wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Pozwany wniósł **odpowiedź na apelację**, w której domagał się jej oddalenia i zasądzenia kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja strony powodowej jest częściowo zasadna.

Przed przystąpieniem do wyjaśnienia motywów rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego należy przypomnieć, iż strona powodowa już po wydaniu wyroku przez Sąd Okręgowy zmieniła firmę na (...). Ponadto, w dniu 30 maja 2017 r. została ogłoszona upadłość powodowej spółki, wobec czego Sąd Apelacyjny na rozprawie w dniu 5 lipca 2017 r. zawiesił postępowanie, a następnie podjął postępowanie z udziałem syndyka.

Przystępując do rozpoznania sprawy w związku z apelacją strony powodowej wskazać należy, że jakkolwiek apelacja została uznana w przeważającej części za uzasadnioną to nie można zgodzić się w pełni z przedstawioną w apelacji argumentacją.

Przede wszystkim, nie sposób zgodzić się z zarzutem, że Sąd Okręgowy sporządził uzasadnienie w sposób uniemożliwiający ocenę toku jego wyводу. Uzasadnienie ww. wyroku odpowiadało tym założeniom rozstrzygnięcia, które przyjął Sąd Okręgowy i gdyby ww. założenia zostały podzielone przez Sąd Apelacyjny to uzasadnienie byłoby wystarczające dla wydania przez Sąd Apelacyjny wyroku oddalającego apelację lub zmieniającego wyrok.

Nie można także zgodzić się z zarzutem apelacji, iż Sąd Okręgowy naruszył art.232 kpc w związku z art.258 kpc poprzez uniemożliwienie świadkowi korzystania z dokumentów księgowych. Istotą dowodu z zeznań świadka jest uzyskanie informacji z tego co świadkowi jest wiadome. Kwestia uzupełnienia zeznań świadka o okolicznościach, których nie pamięta, na podstawie okazanych mu dokumentów podlega ocenie sądu, któremu nie można czynić zarzutów z tego, że nie zezwała świadkowi na korzystanie w trakcie przesłuchania z dokumentacji. Nawet fakt zróżnicowanego traktowania świadków z tego punktu widzenia nie musi oznaczać automatycznego naruszenia ww. przepisów. Oczywiście, w takiej sytuacji, sąd winien wyjaśnić na rozprawie, jak i w uzasadnieniu wyroku dlaczego nie zezwalał na zaznajomienie się przez świadka z dokumentacją. A zatem ww. zarzut może co najwyżej znaleźć uzasadnienie w tym, że Sąd Okręgowy nie wyjaśnił dlaczego nie zezwolił świadkowi na zaznajomienie się z dokumentacją, a nie w samym fakcie zakazu.

Nie można też podzielić zarzutów, iż Sąd Okręgowy naruszył art.217 § 2 kpc poprzez oddalenie wniosków dowodowych w postaci dokumentów to jest wezwań do zapłaty i potwierdzeń salda. Ww. dokumenty zostały dołączone do pisma z 30 czerwca 2016 r., gdy tymczasem wadliwość przyjętego przez stronę powodową rozliczenia kwoty 125 762,51 zł z jednej strony, a prawidłowość przyjętego przez spółkę (...) rozliczenia ww. kwoty z drugiej strony podniesiona została już w odpowiedzi na pozew z października 2015 r. W rezultacie zupełnie bezpodstawne i pomijające przebieg procesu jest stanowisko, że aż do rozprawy w dniu 24 maja 2016 r. kwestia sposobu zaliczenia kwoty 125 762,51 zł była pomiędzy stronami bezsporna. Co więcej, strona powodowa już w grudniu 2015 r. w replice na odpowiedź na pozew odniosła się do ww. zarzutu wyjaśniając sposób rozliczenia kwoty 125 762,51 zł. W efekcie prawidłowo Sąd Okręgowy uznał, że wniosek o dopuszczenie dowodów z dokumentów zgłoszony po upływie ponad pół roku od podniesienia zarzutu wadliwego rozliczenia kwoty 125 762,51 zł jest spóźniony.

Trudno też zgodzić się z zarzutem naruszenia przepisów prawa procesowego w postaci „...niezastosowania art.244 kpc poprzez jego niezastosowanie w sytuacji w której postanowienie o ogłoszeniu upadłości spółki (...) jest dokumentem urzędowym, zatem stanowi dowód na to co zostało w nim urzędowo zaświadczone to jest na fakt, że wobec spółki (...) ogłoszono upadłość bo jest jednoznaczne z faktem, iż spółka była niewypłacalna...”. Oceniając ww. zarzut z perspektywy naruszenia przepisów prawa procesowego – tak bowiem w punkcie II. f) apelacji opisuje ww. zarzut strona powodowa, zauważyć należy, że Sąd Okręgowy w żadnym fragmencie uzasadnienia nie kwestionuje tego, że spółka (...) została postawiona w stan upadłości, a tylko wówczas – to jest, gdyby Sąd Okręgowy ustalił, że spółka (...) nie została postawiona w stan upadłości pomimo ujawnienia stosownego postanowienia, należałoby uznać, że Sąd Okręgowy naruszył dyspozycję art.244 kpc. Natomiast inną kwestią jest, czy ogłoszenie upadłości, potwierdzeniem czego jest dokument urzędowy w postaci postanowienia o ogłoszeniu upadłości, oznacza ziszczenie się przesłanki bezskuteczności egzekucji, ale jest to kwestia wykładni przepisów prawa materialnego. Analogicznie należy ocenić zarzut naruszenia art.233 kpc poprzez uznanie, że nie można utożsamić bezskuteczności egzekucji z brakiem możliwości wszczęcia i przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego. Sąd Okręgowy nie ustalił na podstawie określonych dowodów, że strona powodowa mogła (po ogłoszeniu upadłości) wszcząć i prowadzić postępowanie egzekucyjne, a tylko wtedy możliwe byłoby zarzucenie Sądowi Okręgowemu dowolnej oceny materiału dowodowego. Natomiast prawidłowa lub wadliwa ocena skutków braku możliwości wszczęcia i przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego w celu ustalenia, czy w sprawie wystąpiła przesłanka bezskuteczności egzekucji to kwestia prawidłowej lub wadliwej wykładni przepisów prawa materialnego.

Wreszcie, odnosząc się do zarzutu naruszenia art.233 kpc poprzez ustalenie, że strona powodowa nie poinformowała spółki (...) o sposobie rozliczenia kwoty 125 762,77 zł to istotnie nie można zweryfikować prawidłowości ustalenia Sądu Okręgowego w tym zakresie, ponieważ Sąd Okręgowy nie wyjaśnił, który dowód spośród dowodów wymienionych na końcu akapitu, w którym Sąd Okręgowy wskazał na ww. fakt, pozwolił na jego ustalenie. Z całą pewnością nie

można bowiem przyjąć, że wszystkie dowody wskazane na końcu ww. akapitu potwierdzają, że strona powodowa nie poinformowała spółki (...) o sposobie rozliczenia ww. kwoty.

W rezultacie wskazać należy, iż ww. zarzuty naruszenia prawa procesowego nie wpłynęły na rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego.

Natomiast należy zgodzić się co do zarzutu apelacji naruszenia przepisów prawa materialnego to jest naruszenie art.299 ksh, co doprowadziło do nierozpoznania istoty sprawy, aczkolwiek o ile należy podzielić ww. zarzuty apelacji, o tyle nie można podzielić argumentów uzasadniających ww. zarzuty.

Przede wszystkim przypomnieć należy, iż podstawową kwestią sporną w sprawie było ustalenie, czy strona powodowa wykazała bezskuteczność egzekucji, która to przesłanka jest koniecznym warunkiem ustalenia odpowiedzialności członka zarządu za zobowiązania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Zdaniem strony powodowej, fakt ogłoszenia upadłości wobec spółki (...) spełnia nałożony na powoda obowiązek wykazania bezskuteczności egzekucji. Strona powodowa podkreśla, że po ogłoszeniu upadłości próba wszczęcia postępowania egzekucyjnego byłaby niemożliwa.

W rezultacie sądy orzekające w sprawie winny były przesądzić, czy fakt ogłoszenia upadłości wobec spółki może być uznany za spełnienie przesłanki bezskuteczności egzekucji. Odpowiedź na tak postawione pytanie musi być negatywna, a zatem prawidłowo Sąd Okręgowy uznał, że ogłoszenie upadłości spółki nie oznacza, że tym samym została wykazana przesłanka bezskuteczności egzekucji. Rację ma oczywiście strona powodowa, iż z chwilą ogłoszenia upadłości nie jest możliwe prowadzenie przez wierzyciela indywidualnego postępowania egzekucyjnego przeciwko upadłemu, ale nie wolno zapominać, że samo postępowanie upadłościowe jest postępowaniem egzekucyjnym o charakterze generalnym, prowadzonym w interesie wszystkich wierzycieli, a zatem także i strony powodowej. Podkreślenia wymaga, iż stanowisko Sądu Okręgowego, które Sąd Apelacyjny w pełni podziela, że fakt ogłoszenia upadłości nie oznacza spełnienia przesłanki bezskuteczności egzekucji nie oznacza, że w konsekwencji takiego stanowiska przesłanka bezskuteczności egzekucji nie może zostać wykazana aż do momentu zakończenia postępowania upadłościowego. Dlatego precyzyjniej rzecz ujmując należy przyjąć, że fakt ogłoszenia upadłości nie stanowi samodzielnej przesłanki bezskuteczności egzekucji. Nic nie stoi jednak na przeszkodzie w ustaleniu, że przesłanka bezskuteczności egzekucji została wykazana, jeżeli z okoliczności stanu faktycznego wynika, że pomimo wciąż trwającego postępowania upadłościowego nie jest możliwe wyegzekwowanie należności danego wierzyciela. Oczywiście, można zarzucać, że taka ocena dotyczy zdarzenia przyszłego, a zatem z istoty rzeczy niepewnego, ale taki zarzut pomijałby okoliczności występujące w poszczególnych postępowaniach upadłościowych – jak chociażby sytuacje, w których występuje pewność, że majątek masy upadłości nie pozwoli na pełne zaspokojenie wierzycieli korzystających z pierwszeństwa w zaspokojeniu w stosunku do wierzytelności wierzyciela - powoda w sprawie wytoczonej na podstawie art.299 ksh, a zatem wierzyciel, którego wierzytelność nie korzysta z pierwszeństwa zaspokojenia, nie uzyska zapłaty nawet w części, a rzeczywistym celem postępowania upadłościowego jest doprowadzenie do częściowego zaspokojenia tych wierzycieli, których wierzytelności korzystają z pierwszeństwa. W takiej sytuacji uznanie, że powództwo takiego wierzyciela, którego wierzytelność nie korzysta z pierwszeństwa przeciwko członkowi zarządu dłużnika jest przedwczesne, bo postępowanie upadłościowe wciąż trwa, byłoby nieprawidłowe.

Podsumowując, ogłoszenie upadłości wobec spółki z o.o. nie jest tożsame z wykazaniem bezskuteczności egzekucji, ale nie można wykluczyć, że w konkretnym stanie faktycznym przesłanka bezskuteczności zostanie wykazana jeszcze w trakcie trwania postępowania upadłościowego.

W stanie faktycznym sprawy efektem ogłoszenia i przeprowadzenia postępowania upadłościowego było zawarcie układu i jego zatwierdzenie przez właściwy sąd. W rezultacie zatem należało zastanowić się jaki jest wpływ zawarcia i zatwierdzenia układu na roszczenie wywodzone z art.299 ksh.

Przede wszystkim, skutkiem zawarcia i zatwierdzenia układu jest zobowiązanie się spółki (...) do zapłaty 20% wartości ciężących na niej zobowiązań. Strona powodowa przez cały czas postępowania pomija ten aspekt stanu faktycznego

i prawnego, tymczasem ma on istotne znaczenie w sprawie, ponieważ strona powodowa może realnie oczekiwać na uzyskanie ww. kwot. Co więcej, nawet sam fakt niewykonania układu nie wpływa na ww. ocenę. Dopiero uchylenie układu prowadzi do zniweczenia skutków jego zawarcia. W rezultacie zatem powództwo jest przedwczesne w zakresie w jakim dotyczy kwot, które w wyniku zawarcia układu winny zostać zapłacone stronie powodowej przez spółkę (...).

Jednakże zawarcie i zatwierdzenie układu wywołuje skutek istotny z punktu widzenia sporu nie tylko w zakresie kwoty 20% wierzytelności, które to kwoty winny zostać zapłacone przez spółkę (...), ale też w zakresie tych kwot, które wskutek zawarcia układu zostały umorzone. Z chwilą bowiem zatwierdzenia układu spółka (...) została zwolniona z obowiązku zapłaty 80% wierzytelności i należności odsetkowych. W rezultacie zatem uznać należy, iż o ile w zakresie 20% wierzytelności, które winny zostać zapłacone przez spółkę (...) w efekcie wykonania układu, przesłanka bezskuteczności nie została wykazana, o tyle w pozostałym zakresie ww. przesłanka została wykazana, ponieważ warunki układu pozbawiły stronę powodową możliwości dochodzenia ww. należności. Oczywiście, prawdą jest, iż w razie niewykonania układu przez spółkę (...), układ może zostać uchylony, a wówczas spółka (...) będzie ponosić odpowiedzialność w pełnym zakresie. Trudno jednak przyjąć za punkt odniesienia taki scenariusz, iż spółka (...) nie wykonuje układu, w następstwie czego układ zostaje uchylony, a następnie ww. spółka spłaca dług nie tylko w zakresie 20% objętych układem, ale także w zakresie wierzytelności w pozostałym zakresie.

Dlatego należało uznać, iż o ile sam fakt ogłoszenia upadłości nie oznacza spełnienia przesłanki bezskuteczności egzekucji, o tyle zawarcie i zatwierdzenie układu potwierdza spełnienie ww. przesłanki w zakresie w jakim zobowiązania upadłego zostały umorzone. Można się także zastanawiać, czy na relację wierzyciel – członek zarządu dłużnika wpływ ma w jaki sposób wierzyciel głosował nad układem, to jest czy wierzyciel może wystąpić z roszczeniem odszkodowawczym przeciwko członkowi zarządu dłużnika w sytuacji, gdy sam głosował za układem. W sprawie kwestia ta nie ma znaczenia, ponieważ strona powodowa głosowała przeciwko układowi.

W efekcie zatem, o ile należy zgodzić się z Sądem Okręgowym, iż powództwo strony powodowej w zakresie w jakim dotyczy 20% wierzytelności, które winny być spłacone przez spółkę (...) jest przedwczesne, ponieważ strona powodowa nie wykazała bezskuteczności egzekucji w ww. zakresie, o tyle nie można zgodzić się ze stanowiskiem, że strona powodowa nie wykazała bezskuteczności egzekucji także i w pozostałym zakresie, czyli w zakresie w jakim zobowiązania ww. spółki zostały umorzone w wyniku zawarcia i zatwierdzenia układu.

Z kolei uznanie, że strona powodowa wykazała bezskuteczność egzekucji w części w jakiej jej wierzytelność uległa redukcji i umorzeniu oznacza, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy w ww. zakresie. Otóż, istotą sprawy przeciwko członkowi zarządu jest ustalenie, czy członek zarządu ponosi odpowiedzialność za szkodę wierzyciela polegającą na tym, iż dłużnik nie spełnił zobowiązania. Przy czym ustalenie odpowiedzialności członka zarządu nie sprowadza się do tego, czy dłużnik spełnił świadczenie, a w razie negatywnej odpowiedzi na ww. pytanie do wykazania bezskuteczności egzekucji. Istotą sprawy jest bowiem nie tylko fakt braku spełnienia świadczenia przez dłużnika (w tym wypadku braku zapłaty) i bezskuteczności egzekucji, ale także ustalenie, czy w stanie faktycznym występowały okoliczności, które prowadzą do wniosku, iż członek zarządu nie ponosi odpowiedzialności za to, że dłużnik nie spełnił świadczenia. Oczywiście, specyfika zasady odpowiedzialności członka zarządu przejawia się między innymi tym, że wierzyciela obciąża jedynie ciężar wykazania dowodu co do braku spełnienia świadczenia przez dłużnika i bezskuteczności egzekucji. Natomiast rzeczą członka zarządu jest wybór sposobu obrony. Członek zarządu może ograniczyć się do zwalczania stanowiska procesowego wierzyciela, że wierzycielowi w ogóle przysługuje wierzytelność (o ile sytuacja procesowa pozwala na podniesienie takiego zarzutu) lub że nie ziszcila się przesłanka bezskuteczności egzekucji, ale może także podnieść przesłanki egzoneracyjne z art.299 § 2 KSH i wówczas pominięcie tych okoliczności prowadzić będzie do braku rozpoznania istoty sprawy.

W sprawie występuje taka właśnie sytuacja. Sąd Okręgowy oddalił powództwo z uwagi na uznanie, iż strona powodowa nie wykazała bezskuteczności egzekucji, w rezultacie czego jest ono przedwczesne i nie zajmował się przesłankami egzoneracyjnymi. Tymczasem pozwany w odpowiedzi na pozew wskazywał, iż wniosek o ogłoszenie upadłości złożył we właściwym terminie, a ponadto strona powodowa nie poniosła szkody, bo zgłoszenie wniosku we wcześniejszym terminie nie spowodowałoby, że strona powodowa zostałaby zaspokojona w większym stopniu niż w

postępowaniu upadłościowym. Pozwany zaferował także dowody na potwierdzenie ww. stanowiska procesowego. Sąd Okręgowy nie ocenił ww. zarzutu pozwanego, co oczywiście było zrozumiałe w obliczu przyjęcia stanowiska, iż strona powodowa nie wykazała bezskuteczności egzekucji. Przy takim założeniu prowadzenie postępowania dowodowego i analiza wystąpienia przesłanek egzoneracyjnych było zbędne. Jednak uznanie, że w zakresie części roszczenia została wykazana bezskuteczność egzekucji prowadzi do wniosku, iż Sąd Okręgowy nie analizując podnoszonych przez pozwanego przesłanek egzoneracyjnych nie rozpoznał istoty sprawy. W szczególności należy odnieść się do fragmentu uzasadnienia, w którym Sąd Okręgowy wskazuje, że w okresie poprzedzającym ogłoszenie upadłości stan majątkowy spółki (...) umożliwił zaspokojenie się w razie wszczęcia postępowania egzekucyjnego. Sąd Okręgowy wskazuje, że skoro strona powodowa nie podjęła wówczas stosownych działań prowadzących do wszczęcia egzekucji to ww. bierność zwalnia pozwanego od odpowiedzialności. Z takim stanowiskiem nie sposób się zgodzić. Przesłanki egzoneracyjne zostały wymienione w art.299 § 2 KSH i nie można ich traktować rozszerzająco, a wskazana przez Sąd Okręgowy przyczyna zwolnienia pozwanego od odpowiedzialności musi zostać oceniona jako przesłanka pozaustawowa, a przez to bezskuteczna. Okoliczność, iż dłużnik przez pewien okres od daty wymagalności zobowiązania był w bardzo dobrej kondycji finansowej, a mimo to nie świadczył na rzecz wierzyciela, który nie podejmował działań zmierzających do uzyskania zapłaty, a gdy wierzyciel podjął działania zmierzające do uzyskania świadczenia to okazało się, że sytuacja majątkowa dłużnika uległa znacznemu pogorszeniu, w efekcie czego egzekucja wobec dłużnika jest bezskuteczna, nie zwalnia członka zarządu dłużnika z odpowiedzialności za zobowiązania spółki z o.o. tylko dlatego, że wierzyciel był bierny w okresie, gdy egzekucja przyniosłaby efekt (oczywiście, ww. uwaga dotyczy tych osób, które były członkami zarządu zarówno w okresie tak dobrej, jak i złej sytuacji majątkowej, a nie dotyczy osób, którzy w ten, czy inny sposób zakończyły sprawowanie funkcji członka zarządu zanim doszło do pogorszenia sytuacji spółki).

Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy także i dlatego, iż zaniechał ustalenia, czy w ogóle stronie powodowej przysługuje dochodzona pozwem wierzytelność. Zwykle kwestia ta nie wywołuje wątpliwości w sprawach przeciwko członkowi zarządu, ponieważ wierzyciel dysponuje tytułem egzekucyjnym przeciwko dłużnikowi, z którego wywodzi roszczenie. W sprawie występuje sytuacja odmienna, ponieważ strona powodowa nie dysponuje takim tytułem. Sam fakt braku ww. tytułu nie wpływa na zasadność roszczenia, bo powód może na zasadach ogólnych wykazać istnienie wierzytelności wobec dłużnika. I taka sytuacja występuje w sprawie, przy czym stanowiska stron odnośnie wysokości zobowiązania spółki są sporne. I tak, poza sporem jest, że strona powodowa i spółka (...) pozostawały w relacjach gospodarczych. Nie jest także kwestionowana ogólna kwota zadłużenia spółki (...) wobec strony powodowej - 488 340,22 zł. Rzecz w tym, że tak pomiędzy stronami ww. zobowiązań, jak i stronami procesu występuje spór, które zobowiązania wykreowały ww. kwotę zadłużenia. Spór ten pomiędzy stronami zobowiązania, w szczególności na potrzeby prowadzonego postępowania upadłościowego, ma znikome znaczenie. Nie jest bowiem ważne, czy bezsporna pomiędzy stronami zobowiązania kwota zadłużenia wynika z faktu niezapłacenia faktur nr (...), czy też faktur (...). Przyjęcie jednej z dwóch możliwych w tym zakresie koncepcji sprowadza się co najwyżej do innej kwoty odsetek należnych za opóźnienie. Natomiast kwestia ta ma kluczowe znaczenie w niniejszej sprawie, w której strona powodowa wskazała, że występuje z roszczeniem o zapłatę należności wynikającej z faktury nr (...). Nie jest bowiem możliwe ustalenie odpowiedzialności pozwanego w sytuacji, gdy nie zostało ustalone, czy stronie powodowej przysługuje wobec spółki (...) roszczenie o zapłatę dochodzonej kwoty wywodzonej z zobowiązania opisanego w fakturze (...).

Na zasadność ww. wniosku nie wpływa okoliczność, że na rozprawie w dniu 14 lipca 2016 r. strona powodowa z ostrożności procesowej wskazała, że alternatywną podstawą odpowiedzialności pozwanego jest faktura (...), bo nie można uznać, aby strona powodowa takim oświadczeniem skutecznie rozszerzyła powództwo.

Wyjaśniając przyczyny sporu pomiędzy stronami co do kwoty zadłużenia wynikającej z faktury nr (...) przypomnieć należy, iż pierwotnie zobowiązanie potwierdzone ww. fakturą wynosiło 199 916,77 zł. Bezsporne jest także, że dłużnik wpłacił na poczet należności wynikających z ww. faktury kwotę 61 000 zł obniżając zobowiązanie do 138 916,77 zł. Ponadto strona powodowa obliczyła odsetki za opóźnienie z tytułu płatności kwoty 61 000 zł, które wyniosły 3410,99 zł. W efekcie strona powodowa dochodzi zapłaty sumy ww. kwot 138 916,77 zł i 3410,99 zł, czyli kwoty 142 327,76 zł.

Rzecz w tym, że w toku współpracy wystąpiła sytuacja, która zdaniem dłużnika oraz pozwanego znacząco wpływa na wzajemne rozliczenia spółki (...) i strony powodowej. Otóż bezsporne jest, iż w ramach łączącej ww. spółki współpracy strona powodowa zrealizowała na rzecz spółki (...) zobowiązanie opisane w fakturze nr (...) na kwotę 125 762,51 zł i że spółka (...) najpierw zapłaciła ww. kwotę, a następnie skutek trójstronnego porozumienia (strona powodowa, spółka (...), osoba trzecia) uzgodniono, że to ww. osoba trzecia zapłaci bezpośrednio stronie powodowej za wykonane zobowiązanie, co też uczyniła. Tym samym niejako zwolniona została kwota 125 762,51 zł zapłacona pierwotnie przez spółkę (...), która to kwota nie została jej zwrócona, a została zaliczona na poczet innych wymagalnych zobowiązań spółki (...) wobec strony powodowej. Do tego momentu stan faktyczny zarówno pomiędzy stronami zobowiązania, jak i stronami procesu jest bezsporny. Spór zaczyna się w momencie wskazania sposobu zaliczenia kwoty 125 762,51 zł. Strona powodowa wskazuje, że zaliczyła ww. kwoty na poczet faktur wymienionych w zestawieniu k.66. Natomiast pozwany twierdzi, że ww. kwota winna zostać zaliczona na poczet należności wynikającej z faktury (...) jako najdawniej wymagalnej. Sposób skutecznego zarachowania ma kluczowe znaczenie dla sprawy. Jeżeli bowiem przyjąć, że to strona powodowa prawidłowo rozliczyła wpłatę kwoty 125 762,51 zł to do zapłaty przez spółkę (...) pozostaje kwota 138 916,77 zł i pozwany będzie – co do zasady - ponosił odpowiedzialność za fakt braku zapłaty ww. kwoty przez spółkę (...), o ile nie zdoła wykazać wystąpienia przesłanek egzoneracyjnych. Natomiast jeżeli przyjąć, że to spółka (...) w sposób prawidłowy rozliczyła kwotę 125 762,51 zł to niezależnie od wystąpienia przesłanek z art.299 KSH – tak z § 1, jak i z § 2 to odpowiedzialność pozwanego z tytułu zobowiązania opisanego w fakturze (...) będzie zamykać się kwotą 13 154,26 zł. Sąd Okręgowy nie rozstrzygnął tej kwestii i przyjął, że sposób zaliczenia kwoty 125 762,51 zł nie wpływa na wyrok, podstawą którego było ustalenie, że z uwagi na zawarcie układu strona powodowa nie wykazała bezskuteczności egzekucji, a powództwo jest przedwczesne. Uznanie przez Sąd Apelacyjny, iż strona powodowa wykazała bezskuteczność egzekucji w zakresie w jakim jej wierzytelność została umorzona sprawią, iż wymaga przesądzenia, który ze wzajemnie sprzecznych sposobów rozliczenia kwoty 125 762,77 zł jest prawidłowy, bo dopiero wówczas ustalone zostanie, czy stronie powodowej z tytułu zobowiązania opisanego fakturą (...) i w rezultacie sposobu rozliczenia kwoty 125 762,77 zł przysługiwała wierzytelność w kwocie 138 916,77 zł (tak twierdzi strona powodowa), czy tylko 13 154,26 zł (tak twierdzi pozwany). Na marginesie dodać należy, iż nie można zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, iż w razie przyjęcia za prawidłowe rozliczenia wskazanego przez dłużnika i pozwanego – to jest, iż z ww. faktury do zapłaty pozostaje 13 154,26 zł to strona powodowa dysponuje tytułem egzekucyjnym wobec dłużnika na ww. kwotę, a to w związku z zawartym układem. Pamiętać należy, iż każda wierzytelność wobec dłużnika uległa redukcji o 80%, a zatem jeżeli prawidłowym rozliczeniem było rozliczenie dłużnika, które doprowadziło to tego, że wierzytelność z faktury (...) wynosiła 13 154,26 zł (a nie 138 916,77 zł) to w prostej konsekwencji zasad układu także i ta wierzytelność w kwocie 13 154,26 zł podlegała redukcji o 80%, a zatem w ramach układu dłużnik ma obowiązek spłacenia jedynie 20% z ww. kwoty.

Uznanie przez Sąd Apelacyjny, iż powództwo jest przedwczesne jedynie w zakresie w jakim spółka (...) winna zapłacić stronie powodowej kwoty wynikające z zawartego układu to jest w zakresie 20% wierzytelności głównej, a w pozostałym zakresie, to jest w zakresie redukcji wierzytelności głównych o 80% i umorzeniu odsetek w całości, powództwo nie jest przedwczesne, prowadzi do określonych skutków procesowych.

I tak, w zakresie kwoty 27 783,36 zł stanowiącej 20% z kwoty 138 916,77 zł, czyli kwoty stanowiącej równowartość 20% z tej części należności z faktury (...), która według strony powodowej pozostaje do zapłaty oraz odsetek od kwoty 27 783,36 zł Sąd Apelacyjny w punkcie 2 wyroku oddalił apelację jako bezzasadną na podstawie art. 385 kpc.

Natomiast w zakresie kwot 111 133,41 zł (80% z tej części należności z faktury (...), która według strony powodowej pozostaje do zapłaty) oraz 3410,99 zł (skapitalizowane odsetki od wpłaty 61 000 zł) i odsetek od ww. kwot Sąd Apelacyjny uchylił wyrok i przekazał Sądowi Okręgowemu w tym zakresie sprawę do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego na podstawie art.386 § 4 kpc, gdyż skutek zawarcia i zatwierdzenia układu ww. kwoty zostały umorzone, a zatem strona powodowa wykazała w tym zakresie bezskuteczność egzekucji, a Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy rozumianej w sposób przedstawiony w uzasadnieniu.

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd Okręgowy na podstawie zaferowanych dowodów ustali prawidłowy sposób rozliczenia kwoty 125 762,77 zł, co pozwoli na ustalenie kluczowej dla rozstrzygnięcia kwestii spornej, to jest jaka jest wartość pozostającego do zapłaty przez spółkę (...) zobowiązania z faktury (...) to jest 138 916,77 zł, czy 13 154,26 zł, czy też jest to inna kwota ustalona przez Sąd Okręgowy.

Następnie Sąd Okręgowy na podstawie zaferowanych dowodów ustali, czy w sprawie wystąpiły wskazane w odpowiedzi na pozew przesłanki egzoneracyjne i na podstawie poczynionych ustaleń z uwzględnieniem wniosków co do wartości pozostającego do zapłaty zobowiązania spółki (...) z faktury (...) oceni, czy w sprawie wystąpiły przesłanki wyłączające odpowiedzialność pozwanego za zobowiązania spółki (...) w zakresie w jakim odpowiadają zredukowanej części wierzytelności głównej i odsetkowej.

SSA Paweł Czepiel SSA Józef Wąsik SSA Grzegorz Krężolek